

Swanson Bakım Kuramı: Hemşirelik Araştırmalarında Kullanımı

Swanson Caring Theory: Use in Nursing Research

Havva Yeşildere Sağlam, Elif Gürsoy

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Eskişehir

ABSTRACT

Nursing is a theoretical and applied profession based on science and art. The use of theories and models is very important for all professional disciplines. Increasing the professional power is possible by increasing the knowledge of the field by using it in researches. This review was made as a result of the literature review made from databases in order to explain the Swanson Care Theory, its use in studies and to examine the studies based on this theory in the literature. A review was created as a result of the literature review from databases. The place of theories and models in nursing practices is very important because they guide the researches. The use of theories and models provides the systematization of nursing care and practices and the holistic care of the nurse. In this context, Swanson's Care Theory, which is among the nursing theories, has been evaluated for use in research, education and clinical practice in nursing, has been used and approved in researches. Swanson Care Theory; It is seen that there is a theory that can be applied effectively in patient groups with problems such as hypertension, endocarditis and vasculitis, as well as groups with pregnancy loss. In the literature review, it is seen that the use of Swanson Care theory is limited in our country, but it has been observed that the Swanson Care Theory, which is the starting point of pregnancy losses, has been successfully applied in different patient groups. In our country, it is recommended to use Swanson Care Theory in patient care and to share the results.

Key words: Research, Nursing, Theory, Swanson Caring Theory

ÖZET

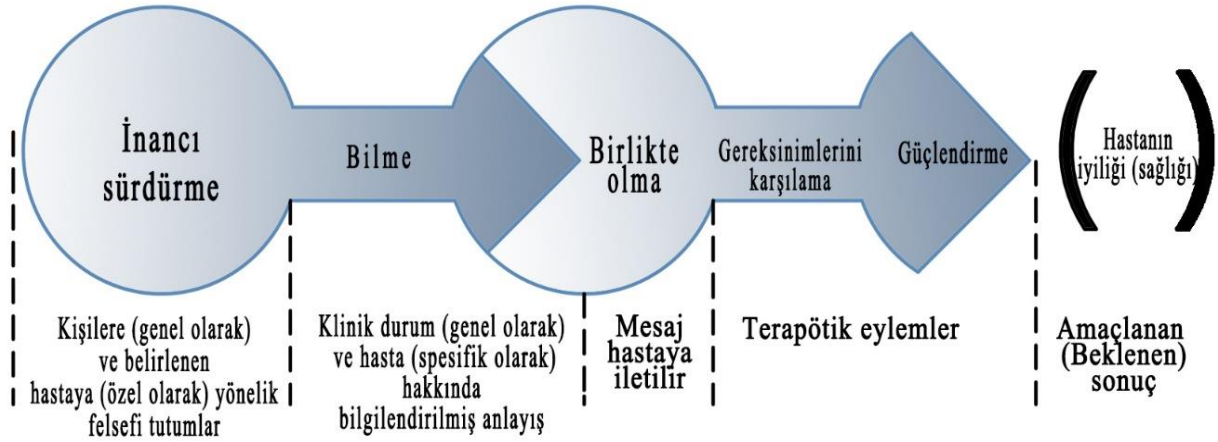
Hemşirelik bilim ve sanata dayalı, kuramsal ve uygulamalı bir meslektir. Tüm profesyonel disiplinler için kuramların ve modellerin kullanımı oldukça önemlidir. Mesleki gücün artırılması da alana özgü bilgi birikiminin araştırmalarda kullanılarak artırılması ile mümkündür. Bu derleme Swanson Bakım Kuramı'nın açıklanması, çalışmalarda kullanımı ve literatürde bu kurama dayalı olarak yapılan çalışmaların incelenmesi amacı ile veri tabanlarından yapılan literatür taraması sonucunda oluşturulmuştur. Yapılan araştırmalara rehberlik etmesi nedeniyle hemşirelik uygulamalarında kuram ve modellerin yeri oldukça önemlidir. Kuram ve modellerin kullanımı, hemşirelik bakım ve uygulamalarının sistematize edilmesini ve hemşirenin bütüncül bakım vermesini sağlamaktadır. Bu kapsamda da hemşirelik kuramları arasında yer alan Swanson'un Bakım Kuramı hemşirelikte araştırma, eğitim ve klinik uygulamada çeşitli durumlarda kullanım için değerlendirilmiş, araştırmalarda kullanılmış ve onaylanmıştır. Swanson Bakım Kuramı; gebelik kaybı yaşayan grupların yanında, hipertansiyon, endokardit, vaskülit gibi problemler yaşayan hasta gruplarında da etkili bir şekilde uygulanabilen bir kuram olduğu görülmektedir. Yapılan literatür incelemesinde ülkemizde Swanson Bakım kuramının kullanımının sınırlı olduğu görülmekle birlikte çıkış noktası gebelik kayıpları olan Swanson Bakım Kuramı'nın farklı hasta gruplarında da başarılı bir şekilde uygulandığı görülmüştür. Ülkemizde de Swanson Bakım Kuramının hasta bakımında kullanılarak değerlendirilmesi ve sonuçlarının paylaşımının sağlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Araştırma, Hemşirelik, Kuram, Swanson Bakım Kuramı

GİRİŞ

Hemşirelik bilim ve sanata dayalı kuramsal ve uygulamalı bir meslektir. Tüm profesyonel disiplinler için kuramların ve modellerin kullanımı oldukça önemlidir (1, 2). Kuram ve modeller, bir davranışın açıklanmasında ve hedefe ulaşmada yönlendirici olmaktadır. Ayrıca araştırma probleminin kavramsallaştırılmasını ve araştırılabilir soruların ortaya çıkarılmasını

sağlamaktadır (3). Bu kapsamda da hemşirelik kuramları arasında yer alan Swanson'un Bakım Kuramı hemşirelikte araştırma, eğitim ve klinik uygulamada çeşitli durumlarda kullanım için değerlendirilmiş, araştırmalarda kullanılmış ve onaylanmıştır (Şekil 1) (4). Swanson Bakım Kuramı'nın ortaya çıkışında gebelik kayıplarında bireylerin verdiği tepkiler Kristen M. Swanson'un odak noktası olmuştur. Ancak gebelik

Şekil 1. Swanson Bakım Kuramı (4)

kaybından yola çıkılarak oluşturulan Swanson Bakım Kuramı'nın hemşirelik bakımının farklı alanlarında kullanıldığı ayrıca fenomenolojik çalışmalarda da temel alındığı görülmektedir (5-8). Ülkemizde yer alan çalışmalara bakıldığında Swanson Bakım Kuramı'nın düşük sonrası bakımda kullanıldığı bir çalışmaya rastlanmış (9), farklı alanlarda kuramın uygulandığı herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu kapsamda derlemede Swanson Bakım Kuramı'nın açıklanması, kurama ilişkin bilgilerin ve farklı alanlarda hemşirelik bakımında kullanımına ilişkin bilgilerin paylaşılması amaçlanmaktadır.

Kuramcıya İlişkin Bilgiler: Kristen M. Swanson

Kristen M. Swanson, lisans derecesini 1975 yılında Rhode Island Üniversitesi Hemşirelik Koleji'nden aldı. Mezuniyetten sonra kariyerine Amerika Birleşik Devletleri Worcester'daki Massachusetts Üniversitesi Tıp Merkezi'nde kayıtlı (RN-registered nurse) hemşire olarak başladı. Daha sonra Philadelphia'daki Pennsylvania Üniversitesi Hemşirelik Okulu'nda (University of Pennsylvania School of Nursing, UPENN-SO) Yetişkin Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği alanında yüksek lisans eğitimi almıştır. 1978 yılında hemşirelik yüksek lisansını aldıktan sonra kısa bir süre

aynı üniversitede tıbbi-cerrahi hemşireliği klinik eğitmeni olarak çalışmış ve daha sonra Denver Colorado Üniversitesi'nde doktora programına katılmıştır. Doktora eğitiminde kayıp, stres, başa çıkma, kişilerarası ilişkiler, kişi ve kişilik, çevre ve bakım kavramlarını temel alarak psikososyal hemşirelik konusunda uzmanlaşmıştır. Akademik yaşantısındaki öğretim ve idari sorumluluklara ek olarak, fakülte ve öğrencilere rehberlik etmiş, ulusal ve uluslararası düzeyde danışman olarak da hizmet vermeye devam etmektedir (4, 10).

Kuramın Ortaya Çıkışı

Dr. Swanson'un katıldığı bir toplantıda toplantıya konuşmacı olarak katılan hekimin, düşüğüün patofizyolojisi ve düşükten sonra görülen sağlık sorunlarını anlatan konuşması sırasında, katılımcılar bu anlatılanlara değil daha çok kadınların gebelik kaybı ile ilgili kişisel deneyimleri konusuna ilgi göstermişlerdir. O gün bunu farkederek Dr. Swanson, düşük yapmaya verilen tepkiler hakkında daha fazla bilgi edinmeye karar vermiş ve bu konu, doktora tezinin ve ardından araştırma programının odak noktası olmuştur (4, 10, 11). Swanson, kuramın gelişiminde çeşitli teorik kaynaklardan yararlanmış ve doktora çalışmalarına

insan bakım teorisi (Watson's Human Caring Theory) üzerinde çalışan Dr. Jean Watson'ın danışmanlığında devam etmiştir. Doktora çalışmaları sırasında Swanson'un bakım ve düşünce ilişkin araştırma programı Watson'un İnsan Bakımı Teorisinin bir uygulaması olmayıp, Dr Watson'ın da belirttiği gibi farklı bir bakış açısı getirmiştir. Bakım konusundaki her iki kuramın da bulguların uyumluluğunun teorik iddialarına güvenilirlik kattığı ifade edilmektedir (4, 12).

Dr. Swanson, Bakım kuramını 1991 ve 1993'te yayınlamıştır. Bakım kuramı, çeşitli fenomenolojik çalışmadan deneysel olarak geliştirilmiştir (4, 13). Bu çalışmaların temelini, "önemsemek, kişisel bağlılık ve sorumluluk duygusu hissettiği değerli bir ötekiyle ilişki kurmanın besleyici bir yoludur" şeklinde ifade ettiği bir bakım tanımı oluşturmuştur (13). Swanson, hastaları ve sağlık profesyonellerini üç grupta inceleyerek hemşirelik uygulamaları için bakım teorisini geliştirmiştir. Bu üç grup; düşük yapmış kadınlar, yenidoğan yoğun bakım ünitesinde çalışan sağlık profesyonelleri, uzun süreli sağlık müdahaleleri alan sosyal risk altındaki annelerden oluşmaktadır (14). Swanson, yenidoğan yoğun bakım ünitesindeki bebeklere bakım verici olmanın nasıl bir şey olduğunu araştıran fenomenolojik bir çalışma yürütmüştür. Swanson, düşük yapmış kadınlarla tespit ettiği bakım süreçlerinin bebeklerin bakımından sorumlu anneler, babalar, doktorlar ve hemşireler için de geçerli olduğunu keşfetmiştir. Swanson annelerle yürüttüğü sonraki bir fenomenolojik araştırmada, annelerin yoğun, uzun vadeli bir hemşirelik müdahalesi almasının nasıl bir süreç olduğunu araştırmıştır. Swanson, yapılan fenomenolojik araştırmalarla bakımı tanımlayabildiğini ve bakım süreçleri anlayışını geliştirdiğini belirtmektedir. Tanımlayıcı fenomenoloji ile doktora tezinde düşük yapmış olan 20 kadınla derinlemesine görüşmelerden elde edilen verileri analizi ile Swanson Bakım Modeli'ni beş temel süreç (bilme, birlikte olmak, gereksinimlerini

karşılama, güçlendirmek ve inancı sürdürmek) olarak önermiştir (4, 10-12).

Swanson Bakım Kuramı

Swanson Bakım Kuramı; hastalara olan inancın sürdürülmesine, ötekinin gerçekliğini bilmeye dayanan, birlikte olma yoluyla sağlanan ve onun için bir şeyler yaparak gereksinimlerini karşılayan ve olanak tanıyan bir bakımı temsil etmektedir (7). Swanson'un Bakım Kuramı; "bilmek", "birlikte olmak", "gereksinimleri karşılamak", "güçlendirmek" ve "inancı sürdürmek" olmak üzere beş bakım sürecini içermektedir (4).

Bilmek

Bilmek, bir deneyimin ne anlama geldiğini onu yaşayan kişinin bakış açısından anlamaya çalışmaktır. Bu, araştırmacı için ne anlama geldiğinin aksine hastanın durumunun kendisi için ne anlama geldiğini anlamaya odaklanmayı içermektedir (11, 12, 15, 16). Bilmek; varsayımlardan kaçınmayı, bakılanlara odaklanmayı, bireyin durumunun ve gerçekliğinin tüm yönlerini kapsamlı bir şekilde değerlendirmeyi gerektirir. Yani hemşirenin ve bireyin benliğini veya kişiliğini bir bakım sürecine dâhil etmeyi içermektedir (12, 17). "Bilmek" gerçekleştiğinde, hem bakım verenin hem de bakım alanın kendisi meşgul olur (13). Bu süreç, savunmasız bireylerle çalışırken oldukça önemlidir. Çünkü araştırmacıların son derece kişisel, genellikle acı veren kendi dünyalarına girmelerine izin verirler. Araştırmacılar, bir hastanın deneyimini ve onlar için anlamını anlamaya çalışarak olumlu ve güvenli bir ortam yaratabilmektedir (16). Bilme aşamasında bakım veren kişi hasta ile ilişki kurmaktadır. Bu aşamada bakım vericinin eğitimci, savunucu gibi rolleri bulunmakta ve bakım veren kişinin hasta ile ilgili bilgi sahibi olması son derece önemlidir. Swanson bu konuda hastayı dikkatli bir biçimde dinlemenin ve hasta ile ilgili sürekli olarak ipuçlarını arayıp bunlar üzerinde

değerlendirme yapmanın gerekli olduğunu ifade etmektedir (17).

Birlikte olmak

Birlikte olmak, deneyimlerinin önemli olduğunu iletmek için başka bir kişinin yanında olmayı ifade etmektedir. Ayrıca; yük olmama, ulaşılabilir olma, dayanma ve duyguları paylaşma alt kategorilerini içermektedir (16). Duygusal mevcudiyet, bakım verilen kişinin olaylara yüklediği anlamı duygularını ve yaşanmış deneyimlerini paylaşmanın bir yoludur (12). Birlikte olmak, bilmenin ötesinde bir adımdır ve bir başkasının içinde bulunduğu kötü durumu anlamaktan daha fazlasıdır (11, 13, 17). Hastanın gerçekliğine duygusal olarak açık olmayı içerir, böylece durumun anlaşılma olasılığını artırır (17). Birçok yönden birlikte olmak, basitçe benliği vermektir ki; bakım verilen kişi ilgilenen kişinin bağlılığını, ilgisini ve kişisel ilgisini fark eder (12, 17). Araştırmacılar ve bakım veren kişiler genellikle bireylerle "birlikte olmak" için kişiye en yakın konumda yer almaktadır. Onlarla zaman geçirecek, yanlarında sessizce oturarak, duygularını kabul ederek ve saygı duyan farklı sözcükler sunarak onların yanında bulunabilirler. Göz teması, dikkatli dinleme, kabul etme ve ilgili yüz ifadeleri gibi sözsüz iletişim de destek sağlamak için bu süreçte kullanılabilir (16).

Gereksinimlerini Karşılama

Gereksinimlerini karşılamak; mümkün olsaydı kendisi için yapacağını başkası için yapmayı gerektirmektedir. Yapılan bakım rahatlatıcıdır, kişinin ihtiyaçlarını karşılar, yetkinlikle ve ustalıkla yapılır ayrıca bireyin onurunu korumaya dayanır (11, 13, 14) Gereksinimlerini karşılamak, teselli etmekten, yetkin bir şekilde hareket etmekten, saygınlığı korumaktan, öngörmekten ve korumaktan oluşur (16). Gereksinimleri karşılamada hemşirenin fonksiyonu, hasta veya sağlıklı bireye, gerekli güce, iradeye veya bilgiye sahip olduğunda yardım almadan sağlığı ve iyileşmesine yönelik

gerçekleştirebileceği, eylemleri gerçekleştirilmesinde yardımcı olmaktadır. Bunu da olabildiğince hızlı bir şekilde bireyin bağımsızlığını kazanmasına yardımcı olacak şekilde yapmaktır (12, 15). Ayrıca gereksinimleri karşılamak hemşirenin bireyin uzun vadeli refahı adına yaptığı eylemleri içermektedir. Hemşire bireyin bütüncül sağlığını korumak için hareket eder. Hemşire bireyin gereksinimlerinin karşılarken onu rahatlığını sağlaması, ihtiyaçlarını öncesinde tahmin etmesi, yetkin ve ustaca hareket etmesi, hastayı zarardan koruması ve bakımını sağlarken de onurunu koruması bu aşamada son derece önemli konulardır (12, 17).

Güçlendirmek

Güçlendirmek; yaşam sürecinde hastanın alışılmadık olaylardan geçişini kolaylaştırmak olarak tanımlanmaktadır (11-13, 15). Hastaların kendilerine bakabilmeleri için gereken araçları elde etmelerine yardımcı olmayı ifade etmektedir. Bireyleri onaylamayı, bilgilendirmeyi ve desteklemeyi, onlara geri bildirimde bulunmayı ve odaklanmalarına, alternatifler oluşturmalarına yardımcı olmayı içermektedir (16, 17). Güçlendirme aşamasında hemşire hastanın bilgi sahibi olmasına yardımcı olur, açıklamalar yapar ve onun kendi deneyimini yaşamasına izin vererek hastaya koçluk yapar. Ayrıca bu süreçte hastanın önemli konulara odaklanmasına yardımcı olur, ona alternatifler üretmesi için yardım eder, sorunları derinlemesine düşünmesi için ona rehberlik ederek geri bildirim sunmaktadır. Gereksinimlerini karşılarken olduğu gibi, güçlendirmenin amacı da bireyin uzun vadeli refahını sağlamak (12) ve bireyin kendini geliştirme ve gerçekleştirme, iyileştirme veya kişisel bakım yapma kapasitesini kolaylaştırmaktır (12, 13, 17).

İnancı Sürdürmek

İnancı sürdürmek, hemşirelik bakımı uygulamasının temelidir. Bireylerin olaylar veya geçiş süreçlerinde gelecekle yüzleşme kapasitesine olan inancını

sürdürmektir (12, 13). Bu süreç, şefkatin temelini sağlar. Karşılaşılan zorluklar veya koşullar ne olursa olsun, başka bir kişinin deneyiminde kişisel anlam bulma kapasitesine inanma anlamına gelir (11, 16). Hastaya saygı duymayı ve onlara inanmayı içerir. Hemşire bakım sürecinde umut dolu (umutsuz bir tavrın aksine) bir tavır sürdürür. İnancı sürdürmede bakım veren hemşire hastanın deneyimlerinden anlam kazanmasına ve anlamı sürdürmesine yardımcı olmaya çalışır (13). Bu sürecin alt kategorileri; inanmak, umutlu bir tavır sunmak, gerçekçi iyimserliği sürdürmek, anlam bulmaya yardımcı olmaktır. Araştırmacılar ve sağlık bakımı sağlayan hemşireler hastanın güçlü yönlerine dayalı bir bakış açısıyla yaklaşmalı ve hastanın deneyimlerini anlama kapasitesine inanmalıdır (16). Swanson, bakım veren kişilerin umutsuz durumlarda bile güven uyandırması ve hastaya karşı iyimserlik sunması gerektiğini öne sürmektedir (17).

Kuramın Başlıca Varsayımları

Swanson, 1993 yılında hemşirelik disiplini ile ilgili dört ana fenomen hakkında temel varsayımlarını açık hale getirerek bakım kuramını daha da geliştirmiştir. Bu kavramlar; hemşirelik, kişi, sağlık ve çevredir.

Hemşirelik

Swanson, hemşireliği bireylerin iyiliği için bilinçli bakım olarak tanımlamaktadır. Hemşirelik disiplininin, hemşirelik ve diğer ilgili disiplinlerden edinilen ampirik bilginin yanı sıra “beşeri bilimlerden, klinik deneyimden, kişisel ve toplumsal değerler ve beklentilerden elde edilen etik, kişisel ve estetik bilgi” ile bilgilendirildiğini ileri sürmektedir (4, 10). Hemşireliğin odak noktasının kişinin hastalığına değil, hastaların optimal sağlık düzeyine ulaşmalarına, sürdürmelerine veya yeniden kazanmalarına yardımcı olmak olduğu varsayılmaktadır (18). Swanson'a göre, iyi hemşireliğin temel ve evrensel bir bileşeni, bireyin biyopsikososyal ve ruhsal iyiliğine bakmaktır (4).

Kişi

Swanson'un teorisi sayesinde kişi, duygu, düşünce, davranış ve yaşam deneyimleriyle kendini gösteren eşsiz bir insan olarak algılanmaktadır (7). Swanson, kişileri dinamik, büyüyen, kendini yansıtan, başkalarıyla bağlantı kurmaya can atan manevi varlıklar olarak belirtmektedir. Bireylerin yaşam deneyimlerinin, “genetik bir miras, manevi-ruhsal bağış ve özgür iradeyi kullanma kapasitesinin” karmaşık bir etkileşiminden etkilendiğini öne sürmektedir. Dolayısıyla insanlar içinde yaşadıkları çevreyi hem şekillendirir hem de yaşadıkları çevre tarafından şekillendirilirler (4, 10, 19).

Sağlık

Swanson'a göre sağlık ve esenliği yaşamak; bütünlüğün öznel, anlam dolu deneyimini yaşamak demektir. Swanson refahı yeniden oluşturmayı “iç ağrıyı salıvermek, yeni anlamlar oluşturmak ve yeniden yeni bir bütünlük hissine dönüşmek” gibi karmaşık bir iyileştirme süreci olarak görmektedir. (4, 19).

Çevre

Swanson, çevreyi duruma göre tanımlamaktadır. Hemşirelik için “belirlenen bireyi etkileyen herhangi bir bağlam” olduğunu savunmaktadır. Swanson, çevre üzerinde kültürel, sosyal, biyofiziksel, politik ve ekonomik durum gibi çok sayıda etkinin olduğunu belirtmektedir. Swanson'a göre, çevre ve kişi terimleri birbirinin yerine geçebilir. Bir durumda ortam olarak kabul edilen şey, başka bir durumda birey olarak kabul edilebilir (4, 10, 19).

Swanson Bakım Kuramı'nın Hemşirelik Araştırmalarında Kullanımı

Hemşirelik bilim ve sanata dayalı kuramsal ve uygulamalı bir meslektir. Tüm profesyonel disiplinler için kuramların ve modellerin kullanımı oldukça önemlidir. Mesleki gücün artırılması da alana özgü bilgi birikiminin araştırmalarda kullanılarak artırılması ile mümkündür

(1, 2). Yapılan araştırmalara rehberlik etme, yol gösterme ve hemşirelik uygulamalarında kuram ve modellerin yeri oldukça önemlidir. Kuram ve modeller, bir davranışın açıklanmasında ve hedefe ulaşmada yönlendirici olmaktadır. Ayrıca araştırma probleminin kavramsallaştırılmasını ve araştırılabilir soruların ortaya çıkarılmasını sağlamaktadır (3). Hastalar için rehberlere dayalı empati ve bakım için uygun bir atmosfer ve destek sağlamak, gelişmiş ülkelerin çoğunda standart bakımın bir parçası olarak kabul edilmektedir (20). Bu kapsamda da hemşirelik kuramları arasında yer alan Swanson'un Bakım Kuramı hemşirelikte araştırma, eğitim ve klinik uygulamada çeşitli durumlarda kullanım için değerlendirilmiş, araştırmalarda kullanılmış ve onaylanmıştır (4). Swanson Bakım Kuramı'nın ilk olarak çıkış noktasının gebelik kaybı yaşayan kadınların deneyimleri olduğu görülmektedir. Kuramın geliştirilmesinde de gebelik kaybı yaşayan kadınlar, yoğun bakımda bebeği olan ebeveynler ve bu süreçte bakım sağlayan sağlık personeli üzerinde de bu kuram uygulanmıştır (4, 13). Swanson'un beş aşamadan oluşan bakım kuramında bilmek, birlikte olmak, gereksinimlerini karşılamak, güçlendirmek ve inancı sürdürmek basamaklarının geniş kapsamda farklı olgularda uygulanabileceği belirtilmektedir (4). Kuramın genel olarak kullanımına bakıldığında bir çalışmada düşük sonrası kayıp yaşayan kadınlarda uygulanmış ve burada kullanımına ilişkin bilgi verilmiştir. Uygulamada hangi girişimlerde bulunulduğuna değinilmiştir. Çalışmada, ilk olarak kadınların düşükle ilgili kişisel deneyimlerine odaklanılmıştır (bilmek). Fiziksel ve duygusal olarak neleri kaybettikleri, deneyimledikleri ve bu durumun çevresindeki kişilerle ilişkilerini nasıl etkilediği değerlendirilmiştir. Kurama göre, bakım veren kişi şefkat yeteneğine sahiptir ve bu da kadınlarla duygusal olarak ilişi kurmasına izin vermektedir (birlikte olmak). Tarafsızlık ve etkili iletişim becerileri ile bakım veren kişi kadınların ihtiyaçlarını karşılar, onlara onurlu ve saygılı davranır (gereksinimlerini karşılamak).

Bakım veren kişi yas sürecini anlar ve birey durumun gerçekliğini kabul ettiğinde, olay anlamlı bir yaşam deneyimine dönüşür. Bireyler tekrar kendileri olabilmek için hayal kırıklıklarını ve fiziksel kayıplarını aşmak zorunda kalır. Bakım veren kişi kendinden emin ve bilgilidir ve fiziksel olarak en çok ihtiyaç duyulduğunda bireyin yanında bulunur. Bireylerin ihtiyaç duydukları bilgilendirmeyi sağlar, destekler, onaylar, sorunları derinlemesine düşünmesi için ona rehberlik eder, geri bildirim sunar. Bu sayede bireyin uzun vadeli refahını sağlamayı hedefler (güçlendirmek). Sağlıklı bir iyileşme sağlamak ve bireyin iyileşme çabaları için motivasyon sağlamada bakım veren kişi bireylerle aktif olarak ilgilenmektedir (inancı sürdürmek). Yukarıda grldğu gibi bakım veren kişi kuram doğrultusunda bilmek, birlikte olmak, gereksinimlerini karşılamak, güçlendirmek ve inancı sürdürmek aşamalarında bireyin yanında olmuş ve bakımını uygulamıştır. Adolfsson ve Larsson (2010) bu çalışmada kadınlara yönelik uygulanan bakımda Swanson Bakım Kuramı'nın uygulanmasının kadınların perinatal yas durumunun azaltılmasında etkili olduğu bildirilmiştir (21).

Literatür incelendiğinde de kuramın çıkış noktasından bu yana çeşitli durum ve vakalarda kuramın uygulandığı ve pozitif sonuçların alındığı görülmektedir. Bu kısımda Swanson Bakım Kuramı'nın kullanıldığı çalışmalara ilişkin yapılan literatür incelemesi sonucunda ulaşılan araştırmalara değinilecektir. Muenwatzai ve ark. (2010) alışmasında spontan abortus yapan kadınlara Swanson Bakım Teorisine dayalı hemşirelik bakım programı uygulanmış olup müdahale grubunun perinatal yas düzeyindeki düşüşün kontrol grubuna grubuna göre daha anlamlı olduğu bildirilmektedir (22). Farklı bir bakış açısı ile Shen (2013) alışmasında Swanson'ın Bakım Teorisini uygulayarak, gebeliği sonlandırmak için isteyerek düşükle karşı karşıya iken zatürre enfeksiyonu ile mücadele eden bir kadının öz bakım becerilerini oğrendiği ve güvenini yeniden kazandığı belirtilmektedir (23). Ülkemizde de Palas

Karaca (2020) çalışmasında düşük yapan kadınlarda Swanson Bakım Kuramı'na dayalı bakım programı uygulanmış olup; bakımın yas sürecinde etkili olduğu, umutsuzluk, depresyon ve anksiyete belirtilerini azalttığı belirtilmiştir (24).

Literatürde Swanson Bakım Kuramı'nın farklı vakaların yönetiminde de kullanıldığı görülmektedir. Najar ve ark. (2020) çalışmasında, hipertansiyon problemi olan bir bireyin deneyimlerinin açıklanması ve raporlanması Swanson Bakım Kuramı ışığında gerçekleştirilmiştir (7). Wang ve Hsui'nin (2014) vaka raporunda Swanson'un Bakım Kuramı ölümcül bir akciğer kanseri hastasının hemşirelik bakımında kullanılmıştır. Bakım Kuramı'nın kullanımının hastaların manevi ihtiyaçlarına yönelik farkındalıklarını ve hassasiyetlerini artırmalarına ve hemşirelerin etkili manevi bakım sağlamalarına yardımcı olduğu belirtilmiştir (6). Tsai ve Choi (2013) çalışmasında Swanson Bakım Kuramı'nı uyuşturucu kullanımının neden olduğu enfektif endokardit hastasına uygulamış olup hastanın hem fiziksel hem de zihinsel bakımına odaklanmada etkili olduğunu bildirmektedir (5). McKelvey (2018) Swanson'un Bakım Kuramı'nı hemşirelik öğretim üyesinin öğretim pedagojisine uygulamasında bir örnek sunmaktadır. Swanson'un bakım teorisinin hemşirelik öğrencilerinin öğretimine uygulanmasının, gelecekteki araştırmalar ve bilimsel söylemler için bir temel oluşturabileceğini belirtmiştir (8). Wei ve ark. (2016) doğuştan kalp hastalığı olan çocukların ebeveynleri ile yapılan nitel çalışmanın analizinde Swanson Bakım Kuramı'nı temel aldıkları görülmüştür (25). Chen ve ark. (2019) vaka raporunda, Swanson'ın Bakım Teorisini, yürüyemeyen ve hastaneden taburcu olmasını geciktiren vaskülit problemleri yaşayan güçsüz bir yaşlı hastaya uygulamıştır. Sonucunda ise hastanın kendine olan değerini yeniden kazanması ve gelecekte olumlu inançlarını geliştirmesi sağlanarak, fizyolojik, psikolojik ve ruhsal anlamda iyileşmeyi sağladığı belirtilmektedir (26). Shin ve Park'ın (2018) çalışmasında Swanson

Bakım Kuramı'na dayalı hemşirelik bakımının hastaların algılanan hemşirelik bakımı kalitesi ve hemşirelik hizmetlerinden memnuniyetleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bunun sonucunda modele dayalı hemşirelik bakımının kaliteli hemşirelik bakımı algısını ve hastaların hemşirelik bakımı ile ilgili memnuniyetini iyileştirmede etkili olduğu ifade edilmiştir (18). Yukarıda yer alan çalışmalardan da anlaşıldığı üzere gebelik kaybindan yola çıkılarak oluşturulan Swanson Bakım Kuramı'nın hemşirelik bakımının farklı alanlarında kullanıldığı ayrıca fenomenolojik çalışmalarda da temel alındığı görülmektedir. Ülkemizde de Swanson Bakım Kuramının aktif olarak yapılacak çalışmalarda kullanılarak değerlendirilmesi ve sonuçlarının paylaşımının sağlanması önerilmektedir.

SONUÇ

Hemşireler bireylerin sağlık sorunlarında karşılaştığı ilk temas noktasıdır. Bireylerin hayatında olumsuz olayla ilgili anlam ve alaka bulmasına yardımcı olmak için, durumun nasıl geliştiğine bakılmaksızın hemşire ve birey arasında sağlıklı bir ilişki oldukça önemlidir. Hemşirelik bakımı farklı şekillerde kendini göstermektedir. Doğum ve doğum sonu süreçten başlayarak gençlik, yetişkinlik dönemi ve yaşlılık süreci gibi tüm süreçlerde ve farklı durumlarda hemşirelik bakımına gereksinim duyulmaktadır. Kuramlara dayalı hemşirelik bakımı bireylerin sağlık ve refahına kavuşmasında ve bütüncül bakımın sağlanmasında hemşireler için bakım uygulamalarını sistematize etmeyi sağlayarak yol gösterici olmaktadır. Hemşirelik alanında Swanson'un Bakım Kuramı'nın gebelik kaybı sonrasında geliştirilen bir kuram olmasına karşın yapılan literatür incelemesi sonucunda çeşitli popülasyonlarda, farklı araştırma ve klinik çalışmalarda uygulanabilen bir kuram olduğu görülmektedir. Bu nedenle kuramın geniş çerçevede birçok klinik ortamda hemşire-birey ilişkilerinde genelleştirilebildiği ve uygulandığı görülmüştür. Bu kapsamda Swanson

Bakım Kuramının ülkemizde farklı alanlarda yapılan araştırmalarda kullanılarak sonuçlarının paylaşılmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazarların bu eser ile ilgili çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek Açıklaması: Bu eser için finansal destek alınmamıştır.

KAYNAKLAR

1. Şahin G, İlkın Buldak C, Kaya V, Güvenç G, İyigün E. Türkiye’de Hemşirelikte Model Kullanılarak Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi: Sistematiik Derleme. Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi (HEAD). 2020;17(2):170-9.
2. Baykara ZG, Çalışkan N, Öztürk D, Karadağ A. Hemşirelikte teori ve model kullanımı: Nitel bir çalışma. Cukurova Medical Journal. 2019 Dec 29;44:281-9.
3. Ekim A, Manav G, Ocakçı AF. Ülkemizde teori temelli hemşirelik araştırmaları: Bir gözden geçirme. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi 2012;5(4):157-61.
4. Wojnar DM. Theory of Caring Alligood MR, editor: Elsevier Health Sciences; 2014.
5. Tsai S-T, Chou F-H. A Nursing Experience of Applying Swanson’s Caring Theory to a Woman Suffering from Infective Endocarditis Due to Drug Abuse. J Tzu Chi Nursing Journal. 2013;12(4):101-10.
6. Wang W-P, Hsu H-T. Applying Swanson’s caring theory to manage spiritual distress in a patient with terminal lung cancer. The Journal of Nursing 2014 Aug;61(4):97-102.
7. Álvarez Najar JP, Valderrama Sanabria ML, Peña Pita AP. Report of the Experience of Living with High Blood Pressure in Light of the Theory of Caring. Invest Educ Enferm. 2020 Jul;38(2):e10.
8. McKelvey MM. Finding Meaning Through Kristen Swanson’s Caring Behaviors: A Cornerstone of Healing for Nursing Education. Creat Nurs. 2018 Feb 1;24(1):6-11.
9. Palas Karaca P, Oskay ÜY. Effect of supportive care on the psychosocial health status of women who had a miscarriage. Perspect Psychiatr Care. 2021 Jan;57(1):179-88.
10. Swanson KM. Empirical Development of a Middle Range Theory of Caring. In: Smith MC, Turkel MC, Wolf ZR, editors. Caring in nursing classics: An essential resource. Unites States of America: Springer Publishing Company; 2012.
11. Huttı MH, Polivka B, White S, et al. Experiences of Nurses Who Care for Women After Fetal Loss. J Obstet Gynecol Neonatal Nurs. 2016 Feb;45(1):17-27.
12. Swanson KM. Nursing as informed caring for the well-being of others. Image J Nurs Sch. 1993;25(4):352-7.
13. Kalfoss M, Owe J. Empirical Verification of Swanson’s Caring Processes Found in Nursing Actions: Systematic Review. Open Journal of Nursing. 2015 Nov 5;5(11):976-86.
14. Ahern RL, Corless IB, Davis SM, Kwong J. Infusing Swanson’s theory of caring into an advanced practice nursing model for an infectious diseases anal dysplasia clinic. Journal of the Association of Nurses in AIDS Care. 2011;22(6):478-88.
15. Jansson C, Adolfsso A. Application of “Swanson’s Middle Range Caring Theory” in Sweden after miscarriage. International Journal of Clinical Medicine. 2011 May 3;2(2):102-9.
16. Kavanaugh K, Moro TT, Savage T, Mehendale R. Enacting a theory of caring to recruit and retain vulnerable participants for sensitive research. Res Nurs Health. 2006 Jun;29(3):244-52.
17. Andershed B, Olsson K. Review of research related to Kristen Swanson’s middle-range theory of caring. . Scandinavian Journal of Caring Sciences. 2009;23(3):598-610.
18. Shin N, Park J. The Effect of Intentional Nursing Rounds Based on the Care Model on Patients’ Perceived Nursing Quality and their Satisfaction with Nursing Services. J Asian nursing research. 2018;12(3):203-8.
19. Swanson KM. Kristen M. Swanson: A Program of Research on Caring. In: Parker E, editor. Nursing theories nursing practice. Philadelphia: FA Davis Company; 2005.
20. Sereshti M, Nahidi F, Simbar M, Ahmadi F, Bakhtiari M, Zayeri F. Mothers’ Perception of Quality of Services from Health Centers after Perinatal Loss. Electron Physician. 2016 Feb;8(2):2006-17.
21. Adolfsso A, Larsson P-G. Applicability of general grief theory to Swedish women’s experience after early miscarriage, with factor analysis of Bonanno’s taxonomy, using the Perinatal Grief Scale. Ups J Med Sci. 2010 Aug;115(3):201-9.

22. Muenwatzai S, Serisathien Y, Panitrat R, Boriboonhirunsarn D. The Effect of a Nursing Care Program Based on Swanson's Caring Theory, for Grieving Women after Spontaneous Abortion. *J Nurs Sci* Vol. 2010;28(4):86-94.
23. Shen Y-H. Applying Swanson's Caring Theory on a Pregnant Woman with Pneumonia Infection While Facing Induced Abortion to Terminate Pregnancy. *Tzu Chi Nursing Journal*. 2013;12(1):118-28.
24. Palas Karaca P, Kaya Y, Aksu S. Kadın Doğum Kliniklerinde Çalışan Sağlık Profesyonellerin Perinatal Kayıp ve Yas ile İlgili Görüşleri. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*. 2020;4(7):69-79.
25. Wei H, Roscigno CI, Swanson KM. Healthcare providers' caring: Nothing is too small for parents and children hospitalized for heart surgery. *Heart Lung*. 2017 Jun;46(3):166-71.
26. Chen Y-T, Lin S-R, Kao C-Y. [Applying Swanson's Theory of Caring to Manage Powerlessness in an Older Patient With Vasculitis]. *Hu Li Za Zhi*. 2019 Jun;66(3):112-9.

Cite as: Yeşildere Sağlam H, Gürsoy E. Swanson Caring Theory: Use in Nursing Research. *Eskisehir Med J*. 2021;2(2):139-47.